

УДК: 681.518:338.24

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АПК

О. Д. Ковальчук

Державний агроекологічний університет (м. Житомир)

Розглядаються інформаційні аспекти функціонування ринку виробничих послуг, роль інформаційно-консультаційної служби, механізм покриття витрат на її створення.

Постановка проблеми. В економіці України відбулися суттєві зміни при формуванні основних тенденцій на регіональних ринках і, зокрема, в аграрному секторі. Загострення конкурентної боротьби, розвиток інтеграційних процесів в АПК і поступове насичення товарних та сировинних ринків призводять до того, що українським підприємствам стає дедалі важче зберегти свої позиції.

У зв'язку з цим проведення економічних реформ вимагає систематизації знань у галузі формування системи інформаційних комунікацій. Інформаційні проекти поступово стають інструментом комунікаційної політики й у сфері агропромислового комплексу, в якій має бути збалансована взаємодія ринкових і державних компонентів шляхом розробки цілісної соціально орієнтованої стратегії розвитку.

Інформаційні аспекти регіональної політики мають для агропромислового комплексу України особливу значимість, що пов'язано з географічною і галузевою роз'єднаністю суб'єктів даного ринку. Однієї з першочергових проблем державної політики в галузі інформації у регіональному аспекті слід вважати побудову регіональних ланок загальнодержавної інформаційно-комунікаційної системи. Це дасть змогу не лише створити в найближчій перспективі сучасну організаційно-технологічну базу реалізації регіональної політики, але й реорганізувати відповідним чином всю інформаційну сферу, удосконалити взаємовідносини, а отже, підвищити ефективність функціонування всіх ланок агропромислового комплексу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням оцінки системи інформаційно-консультаційного обслуговування як невід'ємного елемента інфраструктури АПК, соціального інституту стратегічного значення та однієї з найважливіших передумов подолання кризових явищ і стабілізації сільськогосподарського виробництва, а також визначенню основних підходів щодо інтелектуального забезпечення даної системи й економічного змісту специфічного категоріального апарату постійно приділяється значна увага у наукових працях вітчизняних вчених: М. Ф. Кропивка, Б. К. Скирти, П. Т. Саблука, В. В. Зіновчука, С. О. Тивончука, М. З. Швиденка, О. М. Бородіної, Г. С. Лоянича та ін.

Однак розробка чіткої структури системи інформаційно-консультаційного обслуговування, обґрунтування її функцій, удосконалення механізму функціонування та взаємодії з іншими складовими агропромислового комплексу й органами державного управління, враховуючи досягнуті результати реформування аграрного сектора та регіональні особливості окремих територій, потребують постійного доповнення і уточнення.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку ринкових відносин більшість фахівців відзначає, що незадовільний стан інфраструктури агропромислового комплексу, в т. ч. й інформаційної, призводить до величезних фінансових втрат, стримує його розвиток. Тому одним з основних напрямів аграрної реформи в Україні стало створення ринкової інфраструктури в АПК, до складу якої включають: інформаційно-консультаційні організації; фінансово-кредитні установи; системи страхування підприємств; а також системи збору, зберігання й обробки інформації. У зв'язку з цим складність існуючої проблеми економіки переконливо свідчить про необхідність застосування сучасних інформаційних технологій управління. Світовий досвід переконує, що використання ефективних комунікаційних взаємозв'язків у сфері агробізнесу як відкритої системи дозволяє підвищити економічну стійкість і адаптивність до постійно мінливих ринкових умов.

Виходячи з цього, на наш погляд, логічним є визначення регіональної інформаційної системи як складного процесу комунікації між інформаційними базами учасників ринкової діяльності (господарюючих суб'єктів, споживчого ринку, державних органів влади тощо), що

включає елементи інформаційної інфраструктури. У розробці регіональної стратегії управління завдання інформаційної системи може бути визначено як створення інформаційної, методичної й ресурсної бази, а також координація комунікаційних потоків і дослідницьких завдань у процесі прийняття стратегічних і тактичних управлінських рішень.

Для забезпечення ефективного процесу розширеного відтворення функціональної підсистеми АПК необхідною є інформація як важливий компонент інформаційного потенціалу. Однак в економіці України склалася ситуація, що не дозволяє забезпечити ефективний комунікаційний процес. В більшості випадків інформація передається лише частково, і позитивним моментом є наявність процесу зворотного зв'язку, але його якісно низький рівень часто не дозволяє стверджувати, що він забезпечує резерв для розвитку інформаційної системи в даному напрямі.

На наш погляд, саме дана проблемна галузь об'єктивно є полем діяльності для різного роду інформаційно-консультаційних організацій. Тісний контакт комунікаційних процесів, що відбуваються зі сферою діяльності освітніх і наукових установ, пояснює те, що більшість пропозицій щодо створення інформаційно-консультаційних служб виходять саме з науково-дослідних організацій. З іншого боку, держава, у свою чергу, також повинна виявляти зацікавленість до процесів даної сфери і повинна бачити в ній потенційну можливість управління розвитком окремих регіонів.

Організований на сучасному етапі процес збору, аналізу, обробки й подання статистичної інформації про результати господарської діяльності суб'єктів функціональної й цільової підсистеми є значною мірою однобічним. Проблеми інтерпретації результатів аналізу й значні тимчасові відхилення часто утруднюють, а іноді унеможливають використання даної інформації для подальших досліджень.

Для вибору ефективних шляхів вирішення зазначених проблем нами узагальнено і проаналізовано досвід США в побудові і розвитку інформаційної системи агробізнесу: принципи організації комунікацій безпосередньо між виробниками й зовнішнім мікросередовищем; система взаємодії держави, виробничої сфери й інформаційно-консультаційних організацій; способи вирішення цільових конфліктів суб'єктів споживчого ринку. Вважаємо за необхідне виділити основні моменти: 1) реалізація окремих функцій регіональної інформаційної системи може бути делегована, у т. ч. й науково-дослідним організаціям, але в будь-якій ситуації стадії розробки проектною пропозиції повинно передувати проведення маркетингового дослідження; 2) формування комунікаційного процесу не повинно проходити за принципом "зверху - донизу". Дана ініціатива може належати державним установам і організаціям, але вона повинна бути обґрунтована певними цільовими орієнтирами функціональної й цільової підсистем; 3) питання організації державного фінансування інфраструктурних елементів можуть бути вирішені на основі використання досвіду програмного фінансування корпоративної служби Екстеншн США, що дозволить не тільки включити в план проектів найбільш актуальні напрями, але й уникнути нецільового розподілу ресурсів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Створення високоефективної інформаційно-консультаційної системи обслуговування АПК України є одним з провідних завдань сьогодення. Головна проблема, яку необхідно вирішити після створення інформаційної системи, — це опрацювання механізму відшкодування витрат. Ще важко робити припущення про можливий відсоток відшкодування витрат державою (можливо, на конкурсній основі, делегуючи їм частину функцій державного управління в забезпеченні науково-технічного прогресу) на функціонування створюваної системи ринкової інформації або його "оптимальний" розмір. Адже, крім конкретних видів платних послуг і цін на них, які повинні бути визначені найближчим часом, необхідно знати і попит на них (готовність споживачів платити за різні інформаційні послуги). Очевидно, що точне визначення цього можливо лише після введення механізму в дію й ретельного вивчення отриманих результатів, після чого необхідно буде внесення певних коректив.

Література

1. Саблук П. Т. Інформаційна підтримка управління сільським господарством // Аграрна економіка і політика в Україні. - К.: ІАЕ УААН, 2001. - С. 322-324.